

สารบัญ

	หน้า
บดคัดย่อภาษาไทย	ข
บดคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
รายการตาราง	ญ
รายการรูปภาพประกอบ	ฎ
รายการสัญลักษณ์	ฏ

บทที่

1. บทนำ

1.1	ที่มาและความสำคัญของงานวิจัย	1
1.2	วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	2
1.3	ขอบเขตของการวิจัย	2
1.4	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2

2. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1	วัสดุอุปกรณ์การแพทย์	3
2.1.1	สมบัติเฉพาะของวัสดุอุปกรณ์การแพทย์	3
2.1.1.1	สมบัติทางชีววิทยา (Biological Properties)	3
2.1.1.2	สมบัติทางเคมี (Chemical Properties)	3
2.1.1.3	สมบัติทางกล (Mechanical Properties)	3
2.2	วัสดุสำหรับโครงร่างทดแทนกระดูก	4
2.2.1	วัสดุโลหะฝังใน (Implant metals)	4
2.2.2	วัสดุสารประกอบไฮดรอกซีแอปาทิต	5
2.2.3	วัสดุที่ผลิตด้วยกระบวนการโลหกรรมวัสดุผง	6
2.2.3.1	เกณฑ์การเลือกวัสดุองค์ประกอบผง สำหรับผลิตโครงร่างทดแทนกระดูก	6
2.3	ประเภทของปฏิกิริยาของเนื้อเยื่อระหว่างผิวสัมผัสเนื้อเยื่อกับวัสดุ	6
2.4	โลหกรรมวัสดุผง	8

2.4.1	การอัดขึ้นรูป	8
2.4.2	การเผาประสาน	10
2.5	สมบัติทางกายภาพของผง	11
2.5.1	ขนาดอนุภาค	11
2.5.2	รูปร่างอนุภาค	12
2.5.3	แรงเสียดทานระหว่างอนุภาค (Interparticle friction)	12
2.5.4	ความสามารถในการอัด (Compressibility)	12
2.5.5	การเกาะกันเป็นก้อน (Agglomerate)	12
2.5.6	พื้นที่ผิวจำเพาะ (Specific surface)	13
2.6	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.6.1	การศึกษาโครงสร้างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมที่มีความพรุน	13
2.6.2	การศึกษาโครงสร้างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาไทต์	15
2.6.3	การศึกษาโครงสร้างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาไทต์ และผงแก้วชีวภาพ	17
2.6.4	การทดสอบความเข้ากันทางชีวภาพ	19
3.	การดำเนินงานวิจัย	
3.1	เครื่องมือ และอุปกรณ์ในการทดลอง	22
3.1.1	การบดผสม	22
3.1.2	การขึ้นรูป	22
3.1.3	การอบประสาน	23
3.1.4	เครื่องมือและอุปกรณ์การทดสอบ	24
3.1.5	วัสดุและสารเคมี	25
3.2	ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	26
3.2.1	แผนผังกระบวนการศึกษาวิจัย	26
3.2.2	การบดผสม	30
3.2.3	การอัดขึ้นรูปชิ้นงาน	30
3.2.4	การอบประสาน	30
3.2.5	การตรวจสอบสมบัติของผง	31
3.2.5.1	การวัดขนาดอนุภาค	31
3.2.5.2	การวิเคราะห์เฟส	31

3.2.5.3 การตรวจสอบรูปทรงของผง	31
3.2.6 การตรวจสอบสมบัติทางกล	31
3.2.6.1 การหาความหนาแน่นของชิ้นงาน	31
3.2.6.2 การทดสอบความต้านทานแรงกด	32
3.2.6.3 การทดสอบความต้านทานแรงค้ำ	32
3.2.7 การศึกษาการตอบสนองของเซลล์กระดูกต่อวัสดุโครงร่างทดแทนกระดูก (Biocompatibility testing)	32
3.2.7.1 การทดสอบการตอบสนองของเซลล์กระดูก	33
4. ผลการทดลอง	
4.1 การศึกษาโครงร่างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมที่มีความพรุน	35
4.1.1 สมบัติของผง	35
4.1.1.1 ขนาดผง	35
4.1.1.2 องค์ประกอบของผง	35
4.1.1.3 อุณหภูมิในการสลายตัว	36
4.1.1.4 ลักษณะของผงก่อนบดผสม	37
4.1.2 ศึกษาสมบัติของโครงร่างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมที่มีความพรุน	37
4.1.2.1 ลักษณะทางกายภาพ	37
4.1.2.2 ปริมาตรความพรุน	41
4.1.2.3 องค์ประกอบของชิ้นงาน	42
4.1.2.4 การทดสอบความต้านทานแรงกด	44
4.2 การศึกษาโครงร่างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทิต และผงแก้วชีวภาพ	48
4.2.1 สมบัติของผง	48
4.2.1.1 ขนาดผง	48
4.2.1.2 องค์ประกอบของผง	48
4.2.1.3 ลักษณะของผงก่อนบดผสม	49
4.2.1.4 ลักษณะของผงหลังบดผสม	51
4.2.2 ศึกษาสมบัติของโครงร่างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมผสม ไฮดรอกซีแอปาทิต และผงแก้วชีวภาพ	52
4.2.2.1 ลักษณะกายภาพ	52

	หน้า
4.2.2.2 ปริมาตรความพูน	56
4.2.2.3 องค์ประกอบของชิ้นงาน	58
4.2.2.4 การทดสอบความต้านทานแรงกด	60
4.2.2.5 การทดสอบความต้านทานแรงดัด	65
4.2.2.4 การทดสอบความเข้ากันทางชีวภาพ	67
5. วิเคราะห์และสรุปผลการดำเนินงานวิจัย และข้อเสนอแนะ	
5.1 วิเคราะห์ผลการดำเนินงานวิจัย	70
5.1.1 การศึกษาโครงร่างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมที่มีความพูน	70
5.1.1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพ	70
5.1.1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมบัติทางกล	71
5.1.2 การศึกษาโครงร่างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีเอปาทาइट และผงแก้วชีวภาพ	72
5.1.2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพ	72
5.1.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมบัติทางกล	73
5.1.2.3 พฤติกรรมการเสียรูปการทดสอบความต้านทานแรงกด ของโครงร่างทดแทนกระดูกที่ทำจากไทเทเนียมที่มีความพูน และที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีเอปาทาइट และผงแก้วชีวภาพ	74
5.1.3 การทดสอบสมบัติความเข้ากันทางชีวภาพ	74
5.2 สรุปผลการทดลอง	75
5.2.1 การศึกษาโครงร่างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมที่มีความพูน	75
5.2.2 การศึกษาโครงร่างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีเอปาทาइट และผงแก้วชีวภาพ	76
5.2.3 การทดสอบสมบัติความเข้ากันทางชีวภาพ	76
5.3 ข้อเสนอแนะ	77
เอกสารอ้างอิง	78
ภาคผนวก	
ก. ศึกษาสมบัติของโครงร่างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมที่มีความพูน	82
ข. ศึกษาสมบัติของโครงร่างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีเอปาทาइट	86

	หน้า
ค. ศึกษาสมบัติของโครงร่างทดแทนกระดูกที่ทำจากวัสดุไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาไทต์ และผงแก้วชีวภาพ	100
ง. การทดสอบความเข้ากันทางชีวภาพ	102
จ. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์	104
ประวัติผู้วิจัย	111

รายการตาราง

ตาราง		หน้า
2.1	การจำแนกประเภทของปฏิกิริยาของเนื้อเยื่อระหว่างผิวสัมผัสเนื้อเยื่อ กับวัสดุเทียม	7
4.1	ขนาดอนุภาคเฉลี่ย และการกระจายตัวของผงแอมโมเนียมไบคาร์บอเนต	35
4.2	ค่าทดสอบความต้านทานแรงกดค่าช่วงที่ความเค้นคงที่ ค่ามอดูลัสของยัง และค่าความต้านทานแรงกดสูงสุด	47
4.3	ขนาดอนุภาคเฉลี่ย และการกระจายตัวของผงไฮดรอกซีเอปาทาइट	48
4.4	อัตราส่วนผสมสารตั้งต้นสำหรับผลิตผงแก้วชีวภาพ	49
4.5	ค่าทดสอบความต้านทานแรงกดสูงสุดของชิ้นงานที่ผสมผงแก้วชีวภาพ หลังอบประสาน อัตราส่วนต่างๆ	63
4.6	ค่าทดสอบความต้านทานแรงค้ดสูงสุดของชิ้นงานที่ผสมผงแก้วชีวภาพ หลังอบประสาน อัตราส่วนต่างๆ	65
ข.1	ปริมาณธาตุที่พบในบริเวณต่างๆ ของชิ้นงานไฮดรอกซีเอปาทาइटร้อยละ 60 โดยปริมาตร หลังอบประสาน	93
ข.2	ค่าทดสอบความต้านทานแรงกดสูงสุดของชิ้นงานหลังอบประสานอัตราส่วนต่างๆ	99

รายการรูปประกอบ

รูป		หน้า
2.1	ความสัมพันธ์ของความหนาแน่นกรีนกับแรงดันในการอัดขึ้นรูป	8
2.2	ขั้นตอนการอัดขึ้นรูปผงโลหะ	9
2.3	ความพรุนต่อแรงดันในการอัดขึ้นรูป	10
2.4	กลไกการเคลื่อนที่ตามพื้นผิวและการเคลื่อนที่ของมวลรวม	11
2.5	ขั้นตอนกระบวนการผลิตวัสดุที่มีความเข้ากันทางชีวภาพไทเทเนียมที่มีความพรุนด้วยเทคนิคผสมสารที่ทำให้เกิดความพรุน	13
2.6	ลักษณะทางกายภาพไทเทเนียมที่มีความพรุน	14
2.7	กราฟความเค้น ความเครียดของชิ้นงานไทเทเนียมที่มีความพรุนที่มีความเป็นรูพรุนแตกต่างกัน	15
2.8	ปริมาตรที่เพิ่มของชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาไทต์หลังอบประสาน อัตราส่วนไฮดรอกซีแอปาไทต์ร้อยละ 5 ที่แรงดันอัดในการขึ้นรูปต่างๆ	16
2.9	ลักษณะทางกายภาพชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาไทต์หลังอบประสาน	16
2.10	กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนไฮดรอกซีแอปาไทต์	17
2.11	กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความต้านทานแรงกดสูงสุดและค่ามอดุลัสของยัง	18
2.12	อัตราการเหนี่ยวนำเซลล์กระดูกที่ระยะเวลา 9 วัน	19
2.13	ภาพเซลล์เนื้อเยื่อกระดูกที่ถ่ายด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด	20
2.14	ลักษณะทางกายภาพชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาไทต์และผงแก้วชีวภาพ	21
3.1	เครื่องบดแนวตั้ง บริษัท FRITSCH รุ่น 8.6580	22
3.2	เครื่องมือที่ใช้ในการขึ้นรูป	23
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการอบประสาน	23
3.4	เครื่องวิเคราะห์ขนาดรูพรุน และการกระจายตัวของรูพรุน	24
3.5	เครื่องทดสอบแรงกด	25
3.6	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยส่วนที่ 1	27
3.7	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยส่วนที่ 2	28
3.8	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยส่วนที่ 3	29
3.9	ตัวอย่าง และลักษณะการทดสอบ 3-point bending	32
4.1	รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของผงไทเทเนียมไฮดรอกซี	36
4.2	กราฟการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักต่ออุณหภูมิของผงแอม โมเนียมไบคาร์บอเนต ด้วยเครื่องวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงน้ำหนักของสาร โดยอาศัยคุณสมบัติทางความร้อน	36

รายการรูปประกอบ (ต่อ)

รูป		หน้า
4.3	ลักษณะผงไทเทเนียมไฮโดรด์	37
4.4	ลักษณะชิ้นงานไทเทเนียมที่มีความพรุน	37
4.5	ภาพกำลังขยายต่ำลักษณะบริเวณภายในชิ้นงานไทเทเนียมที่มีความพรุน	38
4.6	ภาพกำลังขยายสูงลักษณะบริเวณภายในชิ้นงานไทเทเนียมที่มีความพรุน	39
4.7	ลักษณะรูพรุนที่พบในชิ้นงานไทเทเนียมหลังอบประสาน	41
4.8	ปริมาตรขนาดรูพรุนชิ้นงานไทเทเนียมที่มีความพรุนหลังอบประสาน	42
4.9	รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ชิ้นงานไทเทเนียมที่มีความพรุนหลังอบประสาน	43
4.10	กราฟผลการทดสอบความต้านทานแรงกดชิ้นงานไทเทเนียมที่มีความพรุน หลังผ่านการอบประสานที่ขึ้นรูปแบบทิศทางเดียวด้วยแรงดันอัดต่างกัน	45
4.11	ลักษณะอนุภาคผง	49
4.12	ลักษณะอนุภาคผงไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइट และผงแก้วชีวภาพ อัตราส่วนต่างๆ ที่เวลาบดผสม 15 นาที	51
4.13	ลักษณะชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइट และผงแก้วชีวภาพ	53
4.14	ลักษณะบริเวณภายในชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइट	53
4.15	ลักษณะรูพรุนที่พบในชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइट และผงแก้วชีวภาพ	56
4.16	ปริมาตรขนาดรูพรุนชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइट และผงแก้วชีวภาพ หลังอบประสานที่อัตราส่วนต่างๆ	57
4.17	รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ภายนอก และภายในชิ้นงานไทเทเนียมผสม ไฮดรอกซีแอปาทาइट และผงแก้วชีวภาพหลังอบประสาน	58
4.18	ผลการทดสอบความต้านทานแรงกดชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइट และผงแก้วชีวภาพที่อัตราส่วนต่างๆ	61
4.19	ผลการทดสอบความต้านทานแรงกดสูงสุดชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइट และผงแก้วชีวภาพที่อัตราส่วนต่างๆ	64
4.20	ผลการทดสอบความต้านทานแรงดัดสูงสุดชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइट และผงแก้วชีวภาพที่อัตราส่วนต่างๆ	66
4.21	การบีดเกาะของเซลล์กระดูกหลังจากเลี้ยงเซลล์กระดูกบนผิวชิ้นงานเป็นเวลา 7 วัน	67
ก.1	ลักษณะอนุภาคผงไทเทเนียมที่ผ่านการบดผสมที่เวลาต่างๆ	83
ก.2	ความหนาแน่นชิ้นงานไทเทเนียมที่มีความพรุนอัตราส่วนแอมโมเนียมไบคาร์บอเนต ร้อยละ 70 และ 60 โดยปริมาตรก่อน และหลังอบประสาน	84

รายการรูปประกอบ (ต่อ)

รูป	หน้า
ข.1 ลักษณะผงไทเทเนียมที่ผสมไฮดรอกซีแอปาทาइटร้อยละ 60 โดยปริมาตรที่เวลาบดผสม และขนาดอนุภาคผงไฮดรอกซีแอปาทาइटต่างกัน	88
ข.2 ลักษณะชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइटหลังอบประสานที่อัตราส่วนต่างๆ	90
ข.3 ลักษณะภาพตัดขวางของชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइटที่อัตราส่วน และเวลาบดต่างๆ หลังอบประสาน	91
ข.4 ลักษณะพื้นผิวบริเวณรอยต่อที่อัตราส่วน และเวลาบดผสมต่างๆ หลังอบประสาน ด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด	92
ข.5 รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइट ก่อนอบประสาน	94
ข.6 รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइट หลังการอบประสาน	96
ข.7 ลักษณะชิ้นงานไทเทเนียมที่ผสมไฮดรอกซีแอปาทาइटอัตราส่วนต่างๆ หลังอบประสาน	97
ข.8 ผลการทดสอบความต้านทานแรงกดชิ้นงานไทเทเนียมไฮดรอกซีแอปาทาइट ที่อัตราส่วน และเวลาบดผสมต่างๆ	98
ค.1 ความหนาแน่นชิ้นงานไทเทเนียมผสมไฮดรอกซีแอปาทาइट และผงแก้วชีวภาพก่อน และหลังอบประสาน ที่อัตราส่วนต่างๆ	101
ง.1 ลักษณะการยึดเกาะของเซลล์กระดูก	103

รายการสัญลักษณ์

θ	=	มุมสะท้อน
μm	=	ไมโครเมตร
cc/g	=	ลูกบาศก์เซนติเมตรต่อกรัม
g/cm^3	=	กรัมต่อตารางเซนติเมตร
MPa	=	เมกะปาสคาล
min	=	นาที
h	=	ชั่วโมง